Faculteit Natuur- en Sterrenkunde

Fylakra

personeelsblad rond
de utrechtse fysica

FYLAKRA

Fylakra wordt uitgegeven voor de vakgroepen en afdelingen van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde van de Rijksuniversiteit Utrecht

36-ste jaargang, nummer 5
28 oktober 1992

REDAKTIE

Het volgende nummer verschijnt vlak voor Kerstmis 1992. Kopij daarvoor kan worden ingeleverd bij de leden van de redaktie of gedeponeerd worden in het postvakje van Fylakra op kamer 152. Sluitingsdatum: **26 november 1992**.

Voor de wijze waarop kopij voor FYLAKRA kan worden aangeleverd belle men de eindredakteur (BBL kamer 701, tel. 5214)

FYLAKRA

INHOUD

jaargang 36, nummer 5

GRACHTE LEZER(ES)

Voor u ligt de nieuwste FYLAKRA. De inhoud weerspiegelt de faculteitaire kaleidoscoop: wetenschappelijke en sociale activiteiten, afscheid, omzien naar het verleden, kennismaking met nieuwe mensen, enz..

Langzamerhand krijgt FYLAKRA de vorm en inhoud , die de redactie graag heeft gewild: impressies van het reilen en zeilen van de mensen in de faculteit en dan zo dat u het aantrekkelijk vindt om te lezen.

Veel positieve reacties hebben we gehad op het jubileumnummer. Daarvoor hartelijk dank. Het doet ons goed, dat u dit zo heeft gewaardeerd. Het jubileumnummer bevatte een enkel foutje. U hebt waarschijnlijk gedacht, dat we dat opzettelijk erin hadden gestopt om uw opmerkzaamheid te testen. Dat was niet zo, maar het heeft wel zo gewerkt. Meerdere malen werden redactieleden benaderd door lezers, die met opengeslagen jubileumnummer kwamen toegesneld om te laten zien, waar de vergissing stond. Het maakte ons duidelijk, dat u aandachtig leest.

We gaan door op het ingezette spoor. Mocht u suggesties hebben voor nieuw te behandelen onderwerpen in het volgende nummer: neem contact op met één van de redactieleden. Onze oren staan wijd open. We zullen proberen uw suggesties te verwerken.

Gijs van Ginkel,
hoofdredeacteur

AANGENAAM MET.....ADA MOLKENBOER

Mag ik even voorstellen?
Ada Molkenboer, voorlichter van onze faculteit.

Sinds 1 augustus heeft onze faculteit weer een voorlichter en Fylakra had uiteraard de primeur met een persoonlijk interview.

Ada heeft in Utrecht fysische geografie gestudeerd: een studie waar je vele kanten mee op kunt. Haar medestudenten zijn in allerlei beroepen en over de hele wereld terechtgekomen. Ook Ada koos voor een loopbaan, die niet precies in het verlengde van haar opleiding lag, namelijk het populariseren van wetenschap. Ze ging eerst als free lance journaliste en later als eindredacteur werken bij een populair wetenschappelijk tijdschrift. Ze had te maken met artikelen over computers, milieu, technologie en geneeskunde.

Toen haar eigen kinderen (3 jongens) naar de basisschool gingen raakte ze geboeid door vraag hoe je kinderen kunnen interesseren voor techniek en natuurwetenschappen. Ze kreeg een baan als projectleider van de stichting Centrum Jeugd en Techniek Flevoland. Haar aandacht ging vooral uit naar de PR en de natuurwetenschappen.

Met het ouder worden van haar eigen kinderen groeide ook de belangstelling voor het motiveren en activeren van wat oudere kinderen voor beta-wetenschappen. Bij onze faculteit zit ze dus precies goed. Vooral ook omdat haar taak voornamelijk zal bestaan uit activiteiten, gericht op het werven van nieuwe studenten. De kennis en ervaring, die ze in haar vorige werkkringen heeft opgedaan zijn daarbij heel waardevol.

Naast de voorlichting ten behoeve van aanstaande studenten zal Ada ook tijd vrijmaken om het NieuwS-bulletin (het 14-daagse informatieblaadje van en voor faculteitsmedewerkers) nieuw leven in te blazen. In welke vorm en hoe?.... Daar wordt nog over nagedacht. Suggesties zijn van harte welkom. Kom gerust eens bij haar langs om over je ideeën te praten of gewoon om kennis te maken. Zelf zal ze de

ADA MOLKENBOER

komende tijd bij de vakgroepen op bezoek gaan om medewerkers en onderzoek van de faculteit te leren kennen.

Ada werkt hier nu al enige weken. Ik heb zelf alle vertrouwen in een goede samenwerking. Hopelijk geldt dat voor iedereen die met haar te maken krijgt.

Ada, veel plezier als voorlichter van onze faculteit!

Els

PS. Je kunt Ada bereiken op k160a van het BBL. Ze is dagelijks (behalve woensdag) aanwezig van 9.00 tot 15.00 uur.

Jaarvergadering Fylakon
&
Nieuwjaarsrede secretaris
van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde
zijn gepland op:

4 januari 15.30 uur

Transitorium I

Blauwe Zaal

EXCURSIE FYLAKRA

In FYLAKRA nr. 2 van dit jaar was een aankondiging te lezen van de jaarlijkse Fylakon-excursie. In dit nummer een verslag van FYLAKRA-medewerker Jo de Haan.

Op vrijdag 5 juni j.l. was het weer zover. Onze jaarlijkse excursie. Ditmaal op bezoek bij FORBO linoleum fabriek in Zaanstad. De bus stond al klaar. De mensen waren in opperbeste stemming en daar gingen we.

Na een voorspoedige reis waren wij om 9.15 u. in Zaanstad. Wij werden welkom geheten en na het drinken van een kopje koffie was het tijd voor de diapresentatie. Boeiend en interessant.

Daarna werden wij rondgeleid in verschillende groepen door enthousiaste dames. Wij werden goed geïnformeerd en begrepen hiervan dat, voordat het linoleum bij je thuis op de vloer ligt, er heel wat moet gebeuren.

Om 12.45 u. werden wij weer uitgezwaaid en gingen we op weg naar een restaurant in Wormerveer, alwaar wij de lunch gebruikten. Het smaakte voortreffelijk. Wat kan Nelleke ijs eten! Nooit geweten.

Toen òp naar Volendam, vanwaar wij koers zetten naar Marken. De zon begon te schijnen en het werd warm. Na bezichtiging van het dorp Marken, waar Mieke bijna omver werd gereden door een plaatselijke inwoner, werd het tijd voor een borrel op een van de vele terrasjes. Het bier smaakte weer ouderwets en daarom was het jammer dat het weer tijd werd om op te stappen.

In de bus werd het steeds gezelliger en van de bar in de bus werd volop gebruik gemaakt. Wat uiteindelijk resulteerde in een noodstop op de A27 om de mensen de gelegenheid te geven hun plas te doen (zie **foto** hiernaast).

Rest mij nog het Fylakonbestuur te bedanken voor deze leerzame en leuke en geslaagde dag.

Jo de Haan.

Het verrichten van op de vorige bladzijde vermelde handelingen werd voor het nageslacht op de gevoelige plaat vastgelegd

EEN BIJZONDERE GEBEURTENIS

Het Landelijk Seminarium Statistische Mechanica vindt regelmatig plaats, maar op 30 oktober a.s. zal het een bijzonder karakter hebben omdat het gewijd zal zijn aan de persoon van Th.W. Ruijgrok en zijn werk. De 40 jaar die hij in rijksdienst is geweest heeft hij voornamelijk doorgebracht aan ons Instituut voor Theoretische Fysica, sinds 1964 in de functie van hoogleraar.
In 1958 promoveerde hij bij professor Van Hove over een oplosbaar model in de quantumvelden-theorie, maar later heeft hij zich nog op tal van andere gebieden van de teheoretische natuurkunde geworpen. Hij besteedde veel aandacht aan magne-tische problemen, aan de theorie van de verstrooiing en andere aspecten van de kernfysica, aan fase-overgangen en aan vloeibare kristallen. Het is on- doenlijk om zijn vele activiteiten in categorieën in te delen, want hij is er de man niet naar om zijn be-langstelling in het keurslijf van hokjes in te passen.
In de laatste jaren werd hij geboeid door theorie van chaos en andere nieuwere ontwikkelingen in de wiskunde van niet-lineaire dynamica, en werkte hij samen met de biofysici over neurale netwerken. Iedereen die een interessant probleem heeft, kan op zijn levendige aandacht rekenen; en wie niet zo'n probleem heeft, moet erop verdacht zijn er zelf een voorgeschoteld te krijgen.

Tussen de bedrijven door is Ruijgrok voor kortere of langere tijd te gast geweest bij de CERN, in Brookhaven, Austin, Toronto, Moskou en München. Zijn geregelde contacten met Polen hebben tot een actieve uitwisseling geleid, zodat men in de wandelgangen soms alleen met Pools terecht kan. Van de leerlingen, die hij in de loop der tijden de wetenschap heeft binnengeleid, zal een drietal ter gelegenheid van dit Landelijk Seminarium voordrachten houden.

Hoewel het verplichte pensioen op handen is, zou het geheel verkeerd zijn deze bijeenkomst als een af-scheid te zien. Hij beschouwt zijn wetenschappelijke loopbaan nog geenszins als beëindigd en wij ook niet. De Utrechtse natuurkunde kan nog niet zijn stimu-lerende invloed missen.

B.R.A. Nijboer en N.G. van Kampen

(ingezonden mededeling)

Universiteit Utrecht

INSTITUUT VOOR THEORETISCHE FYSICA
Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Inl.: Mw. L.J.M. Silkens, tel.: 030-532284

SYMPOSIUM TER GELEGENHEID VAN HET EMERITAAT VAN PROF.DR. Th.W. RUIJGROK

vrijdag 30 oktober 1992
Witte Zaal, Transitorium I, Leuvenlaan 21, 3584 CE Utrecht

10.30-11.00	*Koffie*
11.00-11.45	*E.H. de Groot* (Bielefeld) Taylor diffusion
11.45-12.30	*T. Coolen* (Oxford) Non-symmetric neural networks
12.30-14.00	*Lunch*
14.00-14.45	*B. Mulder* (Amsterdam) Hard convex bodies: a liquid crystal construction kit
14.45-15.15	*Thee*
15.15-16.00	*N.G. van Kampen* (Utrecht) Quantum chaos
16.00-16.05	**Pauze - toegang tot Witte Zaal**
16.05-16.20	**Th.W. Ruijgrok** **Wordt nader ingevuld**
16.20-18.00	Receptie - Hal Transitorium I voor vrienden en belangstellenden binnen de universitaire gemeenschap urbis et orbis.

DRAAGBARE SEISMISCHE BRON

In FYLAKRA nr. 3 van 15 juni j.l. was onder de titel "Schotpijp in de prijzen" een artikel afgedrukt, geschreven door adjunct-directeur Dr. A. Schadee. Het ging over een draagbare seismische bron, vrucht van een samenwerking tussen de vakgroep Geofysica en Exploratie van de faculteit Aardwetenschappen en de Werkplaats Fysica van onze faculteit. Viel de schotpijp op 11 juni in Rotterdam in de prijzen, die het Specialistisch Innovatie Centrum voor Uitvindingen ID-NL die dag toekende?

FYLAKRA-redakteur Gerard van der Mark bewerkte een artikel uit "Mikroniek", nummer 4 van 1992. De oorkonde, die in ontvangst genomen mocht worden, en een foto van de pijp, zijn daarbij afgebeeld.

Bij de Werkplaats Fysica is in opdracht van de vakgroep Geofysica van de faculteit Aardwetenschappen een draagbaar apparaat ontwikkeld om op veilige wijze en tegen geringe kosten kleine explosies in de bodem te veroorzaken ten behoeve van seismisch onderzoek. De opgewekte trillingen worden door de bodemlagen gereflecteerd en opgevangen met geofoons. Dankzij de hoger dan gebruikelijke frequentie van de trillingen wordt meer gedetailleerde informatie verkregen over de bodemstructuur.

Dit apparaat was een van de tien genomineerden voor de ID-NL jaarprijs. De prijs, een oorkonde en een check van 15000 gulden wordt op initiatief van het Specialistisch Centrum voor Uitvindingen jaarlijks toegekend aan de beste uitvinding. De jury kende dit jaar de prijs toe aan een methode voor het beveiligen en kontroleren van documenten die met hologrammen tegen vervalsen worden beschermd.

Seismisch bodemonderzoek

Voor diverse doeleinden — zoals funderingen van gebouwen, bruggen, wegen en de aanleg van dijken, drinkwaterbekkens, havens of stuwdammen — is men geïnteresseerd in de structuur en

OORKONDE

De vinding *Draagbare seismische bron (schotpijp)*

zoals op *7 mei 1990*

geregistreerd onder nr *9971*

bij het Specialistisch InnovatieCentrum voor Uitvindingen ID-NL is door de medewerkers van ID-NL genomineerd voor de

ID-NL Jaarprijs *1992*

Op grond van de originaliteit van de achterliggende gedachtensprong de presentatie en de potentiële economische waarde is deze vinding tezamen met een tiental andere vindingen uit een totaal aanbod van honderden uitvindingen uitverkoren voor nominatie

De indiener *Rijksuniversiteit Utrecht*
verdient hiervoor alle lof

Datum *11 juni 1992*

Directeur Specialistisch InnovatieCentrum voor Uitvindingen ID-NL

Jury-voorzitter ID-NL Jaarprijs

samenstelling van de ondergrond tot een diepte van 300 m. Bekende technieken zijn het uitvoeren van boringen voor het verzamelen van grondmonsters en druksonderingen waarbij een lange staaf de bodem ingeperst wordt en de benodigde perskracht een maat is voor het draagvermogen van de diverse bodemlagen. Beide technieken geven alleen informatie over het gemeten punt, zodat men op zeer veel punten zou moeten meten om een betrouwbaar beeld van de soms grillig verlopende bodemlagen te krijgen. De diepte wordt om financiële redenen vaak beperkt tot 40 meter.

Met seismische techniek verkrijgt men op eenvoudige en snelle wijze bodemdoorsneden over grote aaneengesloten trajecten tot enkele honderden meters onder het oppervlak.

Schotpijp

Bij de traditionele exploratieseismiek naar bodemschatten zoals aardgas of olie, worden trillingen met een frequentie van 10 - 100 Hz opgewekt door dynamiet in een geboord gat tot ontploffing te brengen. Voor een meer gedetailleerd seismisch beeld van de structuur van de ondergrond is echter een trillingsbron noodzakelijk die trillingen met een frequentie tussen 50 - 1000 Hz opwekt. Hoe hoger de fre-quentie van het gemeten signaal, des te fijner de opgevangen informatie van de bodemstructuur. Nu blijkt de frequentie van de trillingen hoger naarmate een kleinere lading tot ontploffing wordt gebracht.

Het idee om geweerpatronen te gebruiken als energiebron voor seismisch onderzoek is niet nieuw. Echter, de toegepaste methoden waren primitief en gevaarlijk.

Het ontwerp van de bron heeft in een viertal fasen plaatsgevonden, waarbij van elk ontwerp een prototype is gemaakt dat beproefd is in het veld. Na elke veldwerkperiode volgde een evaluatie en werd vanuit de opgedane nieuwe gezichtspunten een verbeterd ontwerp gemaakt.

De eerste schotpijp werkte zuiver mechanisch, maar door de verhoogde veiligheidseisen en de wens om de bron ook op diverse meters onder het aardoppervlak te kunnen ontsteken bleek een

elektronisch besturingssysteem onontbeerlijk.

Het uiteindelijke ontwerp (zie **foto**) bestaat uit een pijp met aan het uiteinde een houder voor de patroon. De patroon wordt ontstoken door een slagpin die door een elektrische spoel wordt geactiveerd. Omdat een korte stroomstoot reeds voldoende is, kan volstaan worden met een aantal pennlight batterijen voor de voeding.

Veiligheid

Om te voorkomen dat de patroon onbedoeld wordt afgeschoten wordt de slagpin mechanisch vergrendeld. Bij het afvuren wordt eerst de mechanische vergrendeling door een tweede spoel opgeheven, waarna meteen de eerste spoel wordt bekrachtigd die de slagpin activeert. De timing is in verband met het gewenste geringe energieverbruik kritisch en wordt door de elektronica verzorgd.

In de schotpijp is tevens een sensor aangebracht die detecteert of de pijp wel in de verticale gebruikstand staat. Is dit niet het geval, dan wordt het stroomcircuit verbroken, zodat afvuren niet mogelijk is. Voor de detectie van de afwijking van de verticale stand is een eenvoudige maar zeer robuuste sensor gemaakt, die de terugslag na het afvuren kan weerstaan.

Met OYO-Center of Applied Geosciences te Nieuwegein, waar een aantal exmedewerkers van de vakgroep Geofysica werken, wordt aan een licentieovereenkomst gewerkt voor het op de markt brengen van de schotpijp. Door de expertise van deze medewerkers kan OYO tevens adviseren over de toepassing van software voor de verwerking van de signalen en de evaluatie van de meetresultaten.

+ + + FYLAKON MEDEDELING + + +

FYLAKON
organiseert
op **17 december 1992**

KLAVERJASSEN

in het Onderonsje

aanvang **20.00 u.** kosten Fl. 3,50 p.p.

opgeven tot 16 december bij:
Wim Rakké, tel. 1545

WETENSCHAPSWINKEL MEET VLIEGTUIGLAWAAI BIJ SCHIPHOL

Na de crash van de El Al Boeing 747-200F in de Bijlmermeer op 4 oktober j.l. zal ongetwijfeld een hernieuwde diskussie losbarsten over de veiligheid rondom Schiphol. Een ander aspect is het vliegtuiglawaai, dat onze nationale luchthaven veroorzaakt. De Wetenschapswinkel Natuurkunde deed er onderzoek naar, op verzoek van bewoners van omliggende dorpen.

Wie "Magazijn" leest, het eens per kwartaal verschijnende tijdschrift van de Utrechtse wetenschapswinkels, of het jaarverslag over 1991 van onze Wetenschapswinkel Natuurkunde heeft gelezen, zal het onderwerp niet onbekend voorkomen. Voor FYLAKRA schreef Drs. Margit Veldhuyzen, coördinator van de winkel, onderstaande bijdrage.

De wetenschapswinkel meet vliegtuiglawaai bij Schiphol op aanvraag van de inwoners van omliggende dorpen. Het onderzoek dient om bewijsmateriaal te leveren voor een rechtszaak, om de discussie over de oncontroleerbaarheid van vliegtuiglawaai te stimuleren en om een aantal 2e-jaars studenten de mogelijkheid te bieden binnen het D-practicum mee te werken aan een project met directe maatschappelijke relevantie.

Eerst even iets over de plaats van geluidsonderzoek binnen de activiteiten van de wetenschapswinkel. Deze zijn gericht op het toegankelijk maken van kennis en onderzoekservaring voor groepen in de samenleving met een smalle beurs die daar voor een bepaald, niet-commercieel doel behoefte aan hebben. Tegelijk wil de wetenschapswinkel een bijdrage leveren aan de maatschappelijke relevantie van onderwijs en onderzoek. Geluidsonderzoek vormt, evenals trillings- en binnenklimaatonderzoek (vochtoverlast/sick building), al sinds het ontstaan van de wetenschapswinkel in 1983 een belangrijk onderdeel van het werk. Dit in antwoord op de vele vragen die hierover worden gesteld en omdat het onderzoek geschikt is voor projectonderwijs. De nodige kennis op deze gebieden is binnen de wetenschapswinkel zelf opgebouwd omdat het geen onderdeel vormt

van het onderzoek op onze faculteit. In zekere zin dus een uitstapje want overigens zijn het juist de kennis en de onderzoeksmogelijkheden die wèl al op de faculteit aanwezig zijn, wat de wetenschapswinkel aanbiedt aan zijn 'klanten'. Op de functie van de wetenschapswinkel als bemiddelaar tussen maatschappelijke organisaties en vakgroepen zal ik in het volgende nummer van fylakra ingaan. Nu eerst meer over het onderzoek bij Schiphol.

Op donderdag 12 november van dit jaar vindt het vervolg plaats van een rechtszaak die omwonenden van Schiphol, samen met de Stichting Natuur en Milieu en de Milieufederatie Noord-Holland, hebben aangespannen tegen de luchthaven. De aanklacht betreft onder andere de geluidsoverlast door nachtvluchten. In mei 1991 verloren de bewoners een kort geding wegens gebrek aan bewijs. Dat bewijs is er inmiddels wel in de vorm van een onderzoeksrapport van de Wetenschapswinkel Natuurkunde waarmee de bewoners nu in hoger beroep gaan. Het rapport laat zien dat in een slaapkamer in het dorp Zwanenburg gedurende vier willekeurig gekozen nachten de grens van 55 dB(A) 30 maal werd overschreden. Deze grens is eerder door TNO en de RU Groningen aangewezen als de grens waarboven de gemiddelde slaper ontwaakt. Veelvuldig ontwaken is schadelijk voor de gezondheid. Aantasting van de volksgezondheid is dan ook het onderwerp van de aanklacht. Het onderzoeksrapport van de wetenschapswinkel kwam in april van dit jaar uit en berichten daarover verschenen in verschillende kranten en in programma's van een lokale radio-omroep en de wereldomroep.

Het geluidsonderzoek en de rechtszaak zijn in die zin vernieuwend, dat er tot enkele jaren geleden niemand op het idee gekomen was om op genoemde gronden te protesteren tegen vliegtuiglawaai. Meten van geluid had geen zin en werd dus niet gedaan omdat er toch geen wettelijke normen voor zijn. Zelfs de ontwerpwet die de jaarlijkse geluidsbelasting van een gebouw koppelt aan recht op isolatie is van weinig nut. Het gaat hier om een ingewikkelde berekening waarbij voor elk passerend toestel rekening moet worden gehouden met een dusdanig groot aantal factoren dat het onbegonnen werk is om alle nodige gegevens te verzamelen. Luchthavens aanklagen wegens geluidsoverlast was dus onmogelijk. Totdat in 1986 een rechtszaak werd gewonnen tegen vliegveld Beek (Limburg) op grond van de overschrijding van genoemde 55 dB(A)-grens. Daarna moest

het aantal nachtvluchten worden beperkt en werden huizen geïsoleerd op kosten van de staat. Uiteraard is Schiphol nauwelijks vergelijkbaar met Beek wegens de veel grotere economische belangen, maar gerechtelijk gaat het om dezelfde vraag.

Het geluidsonderzoek bij Schiphol houdt in dat een medewerker van de wetenschapswinkel geluidspieken, afkomstig van vliegtuigen, registreert in de slaapkamers van dorpsbewoners waarin op dat moment niemand slaapt. De geluidsmeter meet met een rondom gevoelige microfoon het A-gewogen geluidsniveau. Dit betekent dat, middels een filter, gecorrigeerd wordt voor de frequentieafhankelijke

Figuur 1: De A-curve.

gevoeligheid van het menselijk oor (zie figuur 1). Het gemeten geluidsniveau (L_{aeq}) heeft dan de eenheid dB(A), waarin alle normen met betrekking tot geluidshinder worden uitgedrukt. De spanning die de geluidsmeter afgeeft wordt met tussenpozen van een seconde door een datalogger gedigitaliseerd en opgeslagen. De opslagcapaciteit van de datalogger maakt 'onbemand' meten gedurende maximaal één nacht mogelijk. Uiteraard zijn voor deze geluidsmetingen geen wettelijke voorschriften. De onderzoekers moeten dus zelf hun meetmethode zo veel mogelijk standaardiseren. Algemene voorschriften uit de Wet geluidhinder (waar vliegtuiglawaai evenwel niet onder valt) worden zo veel mogelijk toegepast. Zo moet de geluidsmeter meten met een responsietijd van 1 sec. De geluidsmeter moet worden opgesteld in het centrum van de meetruimte en op minimaal 1,5 m

afstand van de wanden om zo min mogelijk reflecties en resonanties te meten. De kamer moet liefst gestoffeerd zijn. Is dit niet het geval dan moet gecorrigeerd worden voor het effect van nagalmen. Daartoe moet dan eerst de nagalmtijd worden bepaald aan de hand waarvan het aantal af te trekken dB(A)'s wordt bepaald. Het raam mag op ventilatiestand staan. IJkwaarden vòòr en na de meting, te bepalen met behulp van een ijkbron, mogen niet meer dan 0,5 dB(A) verschillen. De meetresultaten worden verwerkt met behulp van een

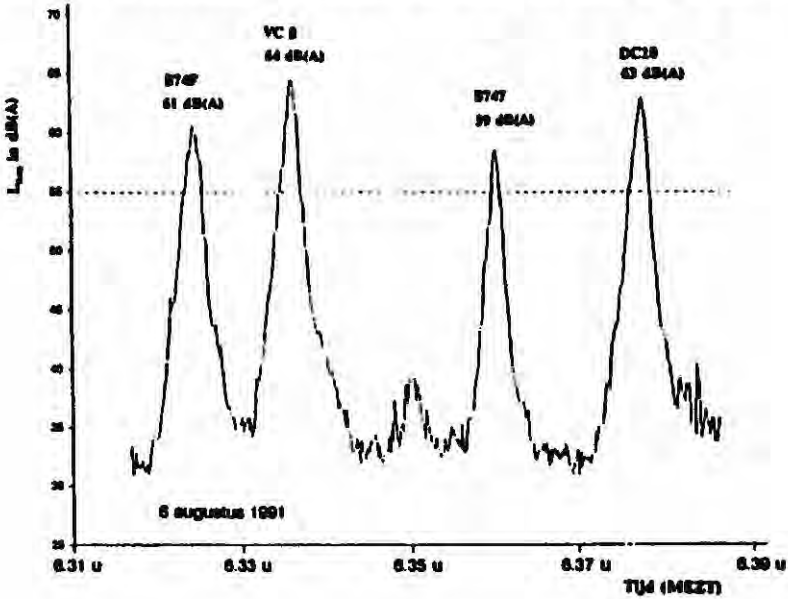

vier overschrijdingen binnen acht minuten.
met elke 3 dB(A) toename verdubbelt het geluid.

computerprogramma, behorend bij de datalogger. De registraties van vliegtuiggeluid kunnen worden onderscheiden van andere geluiden (blaffende hond, dichtslaande autodeur, onweersbui) aan de hand van de vorm van de registratie. Voor alle zekerheid wordt elke geluidspiek 'geïdentificeerd' aan de hand van vluchtgegevens van de Rijks Luchtvaart Dienst (RLD). Helaas kost het de grootste moeite om deze gegevens los te krijgen. Voor zover de gegevens over starts en landingen op de gewenste baan werden geleverd sloten zij feilloos

aan bij de geregistreerde geluidspieken. Voorzover gegevens niet werden geleverd maakte dit bijbehorende registraties vrijwel waardeloos. Tot nu toe is gemeten in ongeïsoleerde huizen in Zwanenburg en Spaarndam. Op dit moment probeert een koppel D-practicumstudenten, onder begeleiding van een winkelmedewerker, ook nog een onderzoek in geïsoleerde huizen in Zwanenburg af te ronden vòòr het hoger beroep.

Vraagstukken zoals die van de wenselijkheid van een uitbreiding van Schiphol of de afweging tussen economische belangen en die van milieu en volksgezondheid zijn politiek en zodanig ingewikkeld dat de wetenschapswinkel daarover geen stelling inneemt. De wetenschapswinkel meet in opdracht van de omwonenden omdat deze de partij vormen die anders, wegens gebrek aan geld en mogelijkheden voor onderzoek, machteloos zou staan tegenover de ontwikkelingen op de luchthaven.

Margit Veldhuyzen

BIJ HET AFSCHEID VAN JAAP JASPERSE op 22 mei 1992

Geert de Jong, voormalig constructeur en bedrijfsleider van de Werkplaats Fysica en eminent "verhuizer", kent Jaap Jasperse nog van het Fysisch Lab op de Bijlhouwerstraat. Van zijn hand zijn de hieronder beschreven herinneringen aan Jaap Jasperse.

Het was een gezellige en druk bezochte afscheidsreceptie waar veel lovende woorden werden gesproken en cadeaus overhandigd.

Waar Jaap voor een ieder, die hem de hand kwam drukken, een persoonlijk woord had. Jammer dat zijn vrouw er die middag niet bij kon zijn, omdat ze plotseling een niet op die dag geplande operatie moest ondergaan. Gelukkig heeft ze later het verloop van de receptie op videobeelden kunnen zien.

Persoonlijk ken ik Jaap al vanuit het oude Fysisch Lab. in de Bijlhouwerstraat. Jaap werkte bij Kernfysica en ik bij de werkplaats. Later verhuisden we stapsgewijs naar de Uithof en ik maakte aan het eind van de rit nog een uitstapje naar de Sterrewacht in de stad, maar er is altijd een goed werkkontakt tussen ons gebleven.

Toen Jaap indertijd naar zijn huidige funktie bij de Interne Dienst solliciteerde heb ik gezegd: "Het is de meest afwisselende baan, maar je krijgt ook wel de meest ondankbare taak op je schouders. Je bent n.l. voor veel zaken de eerst aanwezige persoon waar men een klacht kwijt kan". Wil je echter aan betreffende funktie inhoud geven dan moet je een goed algemeen inzicht hebben in de problematiek die zich op alle fronten kan voordoen en het kode-woord is "SERVICE VERLENEN".

Ik denk dat Jaap volledig in dit plaatje paste en zich daar ook helemaal thuis voelde. Misschien was hij ook wel eens een beetje tè precies, bv. als het over uitgifte van meubilair, sleutels of pasjes ging, maar:
* Jaap wist precies wat hij onder zijn beheer had en voelde zich daar dan ook verantwoordelijk voor.

Geert de Jong (r) feliciteert Jaap Jasperse

* Hij maakte duidelijke afspraken met de aanvrager en zorgde er voor dat de betreffende persoon zijn afspraken nakwam.

Als je met deze uitgangspunten rekening houdt kun je volgens Jaap bij de één wát soepeler zijn dan bij de ander. De verhuizing van het Sterrenkundig Instituut naar de Uithof was hier een goed voorbeeld van. Mede dank zij Jaap is de inhuizing in het Buys Ballotlab. soepel verlopen. Ik noem dit als voorbeeld, omdat dit - na ruim vier jaar uit het beeld te zijn verdwenen - nog vers in mijn geheugen ligt.

Er zijn natuurlijk legio voorbeelden te noemen waarbij Jaap met eigen, of in samenwerking met medewerkers/sters van andere diensten (bv. T.D. of Kantinedienst) een belangrijke klus heeft geklaard. We hebben daar grote waardering voor.

Beste Jaap, dit waren enkele gedachtenspinsels die in me opkwamen toen ik als VUT-ter in een prachtig bos liep te wandelen. We wensen jou, samen met je vrouw, nog veel en vooral goede jaren toe. Bedankt voor je inzet en kollegialiteit.

IN MEMORIAM HANS ROSENBERG

Naar aanleiding van het overlijden van universiteits- en stadsbestuurder, maar ook astronoom Dr. Hans Rosenberg, ontvingen wij van één van zijn promotoren (in 1973), Prof.Dr. M. Kuperus, de volgende bijdrage.

Hans Rosenberg tijdens zijn afscheid van de Sterrenwacht in 1975

Op 21 september overleed Hans Rosenberg op achtenveertigjarige leeftijd aan de gevolgen van AIDS nadat zijn vriend Bert de Leeuw hem in februari 1990 was voorgegaan. Bijna drie jaar wist Hans dat hem dit lot boven het hoofd hing. Hij hoopte vurig op een nieuwe wetenschappelijke ontwikkeling die hem zou kunnen genezen, maar

hij rekende er niet op. Hij wist wel dat het voor hem te laat was. De laatste maanden namen z'n krachten zienderogen af en moest hij met steeds minder genoegen nemen. Toen bleek wat een levenskunstenaar hij tot het laatst toe is gebleven.

Hans Rosenberg genoot grote bekendheid als bestuurder en politicus. Hij was lid van de Partij van de Arbeid en wethouder van financiën van de Gemeente Utrecht van 1975 tot 1981. Sinds 1981 was hij lid van het College van Bestuur van onze universiteit.

Ik ben ervan overtuigd dat het voor een groot deel aan Hans te danken is dat onze universiteit in bestuurlijk opzicht weer serieus genomen wordt. Hij deinsde er niet voor terug om zeer onaangename beslissingen te nemen. De ironie wil dat hij behoorde tot een progressieve studentengroepering in de 60-iger jaren, wier streven naar democratisering van de universiteiten leidde tot het vrijwel onbestuurbaar worden van de universiteiten, de faculteiten en de vakgroepen.

Tot 1975 was Hans wetenschappelijk medewerker bij de vakgroep Sterrenkunde. Hij was, na te zijn afgestudeerd in de wiskunde in 1964, geïnteresseerd geraakt in de sterrenkunde en voelde zich zeer aangetrokken tot de progressieve en onconventionele atmosfeer op de Sterrewacht.

Hans' wetenschappelijk onderzoek was in de eerste plaats theoretisch, maar wel met een heel duidelijke lijn naar de waargenomen verschijnselen. Hij was vooral in z'n element toen na het gereedkomen van de zestig-kanaalsspectrograaf in Nederhorst den Berg (en later in Dwingeloo) een stroom van waarnemingsdata moesten worden geanalyseerd. Hier openbaarde zich heel duidelijk het organisatietalent waarover hij beschikte. Hij vond het veel leuker om met een groep mensen aan een probleem te werken met een duidelijk doel en een taakverdeling dan alléén. In die tijd ontpopte hij zich als een meester in de interpretatie van zonneradio-uitbarstingen.

Hans heeft voor zijn promotie baanbrekend werk gedaan op het gebied van zogenoemde type III en type IV radio-uitbarstingen. Zijn grote kennis van de theorie van plasmagolven en plasma-instabiliteiten was voor ons instituut in die tijd uniek.

Zijn werk over de fundamentele en de harmonische plasma-oscillaties voor de interpretatie van type III radio-uitbarstingen en zijn werk over de breedbandige absorptiepatronen in type IV uitbarstingen hebben hem internationale bekendheid gegeven.

In kringen van de zonne-radio-astronomie is Hans Rosenberg nog steeds een begrip. Maar behalve zonnefysicus was Hans ook één van de eersten bij ons die zich verdiepte in de theorie van de zwarte gaten en quasars. In 1975, vlak nadat hij een jaar op Harvard had gewerkt, kwam hij met mij praten over hoe hij zijn hobby, de politiek, en zijn werk, de astronomie, kon combineren.

Hij besloot ze om te wisselen, maar daarvan is niets terecht gekomen. Voor de sterrenkunde was geen tijd meer, hoewel die hem tot het laatst interesseerde. Hij was een bijzonder veelzijdig mens en een heel goede vriend die te vroeg is weggegaan.

Max Kuperus.

AFSCHEID JAAP JASPERSE

Op 22 mei j.l. nam Jaap Jasperse, Hoofd Interne Dienst van onze faculteit, afscheid van de facultaire gemeenschap om, na een lang dienstverband weliswaar voortijding maar verdiend, met de vut te gaan.

In FYLAKRA nr. 3 van deze jaargang (15 juni 1992) besteedden wij al enige aandacht aan die gebeurtenis met wat foto's en beloofd werd toen in een volgend nummer uitvoeriger erop terug te komen. Weinu, dat gebeurt dan nu: AFSCHEID JAAP JASPERSE - deel 2.

FYLAKRA-redakteur Evert Landré was getuige en maakte het volgende verslag, waarbij hij gebruik maakte van de zgn "Jasperse Tapes", het audioverslag van de toespraken.

Het was een warme, zij het wat winderige dag, die 22-ste mei 1992, de dag waarop Jaap Jasperse afscheid van zijn kollegaas nam. Een dag ook, waarop Jaap met enigszins gemengde gevoelens zal terugkijken, omdat uitgerekend op die dag zijn echtgenote een hartoperatie moest ondergaan. Toch kon Jaap, zij het verlaat, maar gerustgesteld over de afloop van de operatie, zijn feest meevieren.

Traditiegetrouw begon dat met een ontspannen samenzijn op de kamer van de direkteur, in gezelschap van degenen, die zijn werk gedurende enige maanden hadden overgenomen, Theo Heij en John Cooyman, en uiteraard de gastheer, Piet Zeegers. Rond een uur of vier spoedde dit gezelschap zich naar de kantine van het BBL, waar reeds een aanzienlijke menigte had verzameld om het afscheidsfeest van Jaap Jasperse bij te wonen: veel kollegaas en oud-kollegaas.

Chef Huishoudelijke Dienst, verantwoordelijk voor de organisatie van het feest, Nelleke Bouman, opende de bijeenkomst. Zij memoreerde, dat bij de organisatie van recepties het Jaap was, die altijd de vragen stelde, maar dat nu juist hij het was, die de vragen kreeg. Daarna gaf zij Dr. Zeegers als eerste spreker het woord.

Vanwege de privé-omstandigheden van Jaap kondigde de direkteur aan, dat hij in plaats van een omstandig verhaal met veel anecdotes te houden het kort en sober te houden.

Op 1 juli 1960 betrad Jaap Jasperse voor de eerste maal het Fysisch Lab aan de Bijlhouwerstraat, met een "tweederangs" werkgever, de FOM. Binnen een jaar was hij in dienst van de RUU, bij wat toen Kernfysica heette. Vanaf 1 oktober 1977 was hij hoofd Interne Dienst, als opvolger van Kees van Bart. De Fysica was inmiddels vanuit de stad naar De Uithof verhuisd.

Niet alleen Jaap Jasperse sluit een periode af, zo vervolgde Dr. Zeegers, ook hijzelf deed dat, want
allemaal had hij ze zien komen en benoemd: het hoofd van de werkplaats, het hoofd van de FED, het hoofd van de Facultaire Computergroep, de bibliothecaris, het hoofd van de Versnellers, het hoofd van het BOZ, het hoofd van Personeelszaken, het hoofd van Financiën - maar **niet** het hoofd van de Interne Dienst, Jaap dus; hij zag zichzelf nu als "de laatste der Mohikanen".

De funktie van Chef Interne Dienst was geen gemakkelijke. Veel gezeur op allerlei momenten. Veel van wat hij deed onttrok zich aan de waarneming van velen em de direkteur wilde dat nu maar eens benadrukken. Het vangen van ratten, het bestrijden van overstromingen, het betrappen van dieven werden als voorbeeld genoemd. De faculteit heeft veel aan Jaap Jasperse te danken, verklaarde de directeur; hij roemde het optreden van de scheidende functionaris: correct en stipt, met oog voor details. Wie anders zou op de gedachte zijn gekomen om bij de lift de cijfers in spiegelbeeld neer te zetten?

De volgende spreker was een heel bijzondere, n.l. Sinterklaas, bij wie Jaap zo vaak te gast was. Maar de goedheiligman had besloten de rollen maar eens om te draaien en had op deze warme, winderige mei-dag de verre reis naar de Nederlanden ondernomen om persoonlijk een door enkele medewerkers samengesteld album aan te bieden.

Aan het woord kwam daarna Prof. Zwaan, sprekend namens de vakgroep Sterrenkunde, de vakgroep die in 1987 verhuisd was van Zonnenburg naar het BBL, waarmee voor het eerst alle vakgroepen, werkgroepen en diensten van de faculteit samen op één lokatie zaten. Spreker bracht in herinnering, hoe iedereen die oude sterrewacht in en uit kon lopen, dag en nacht, want iedereen bezat een sleutel (het zal Jaap een gruwel zijn geweest). Nee, dan De Uithof: daar waakte Jaap Jasperse erover dat niet zo maar ergens een spijker in een muur werd geslagen, zoals dat op de sterrewacht gewoonte was. Mede dank zij de medewerking en de geweldige inzet van Jaap Jasperse hebben twee verschillende culturen zich kunnen verenigen.

Aansluitend bood Nelleke Bouman bloemen aan voor de helaas afwezige mevrouw Jasperse, waarna Jaap een dankwoord uitsprak. Vervolgens nam iedereen de gelegenheid te baat om persoonlijk afscheid te nemen. Opvallend was het grote aantal oud-medewerkers in de rij, die zich vormde, hetgeen illustreert hoe groot de waardering voor Jaap was en is.

E.L.

AZU en universiteit stellen vervoercoördinator aan

De Universiteit Utrecht en het Academisch Ziekenhuis Utrecht willen het gebruik van auto's door hun medewerkers zoveel mogelijk terugdringen. Daarom hebben zij Marijke Batteljee per 1 juni als vervoercoördinator aangesteld. Zij is het aanspreekpunt voor alle vragen over vervoer.

Marijke Batteljee gaat het parkeer- en vervoerbeleid van beide instellingen uitvoeren. Zij zal carpoolers koppelen en gegarandeerde, gratis parkeerplekken voor hen reserveren in de Uithof. Iedere medewerker zal een advies krijgen over de beste manier om de Uithof te bereiken.

Verder zal de vervoercoördinator het gebruik van fietsen en het openbaar vervoer stimuleren. Zij zal bekijken waar bewaakte fietsenstallingen al bestaan en waar ze nog moeten komen. N.a.v. het fietsleaseproject van afgelopen april zullen er binnenkort pomp- en plaksets komen bij het AZU en alle universiteitsgebouwen in de Uithof. Ook bezinnen de bestuurders van beide instellingen zich op de aanschaf van dienstfietsen. Verder zijn ze bezig voor mooi-weer-fietsers een OV-winterkaart te regelen.

Het AZU doet nu mee aan het NS-grootgebruikerscontract, een kortingsregeling die de universiteit sinds maart '91 kent en waar al honderden medewerkers gebruik van maken. Met de GVU, West Nederland en Centraal Nederland wordt bekeken of extra buslijnen haalbaar zijn. Niet alleen extra sneldiensten tussen CS en de Uithof, maar ook spitsdiensten vanuit en naar omliggende gemeenten. Bij de vervoerscoördinatiepunten in de grotere gebouwen in de Uithof liggen mini-dienstregelingen met alle details van het plaatselijke openbaar vervoer.

Bij Marijke Batteljee kunt u ook terecht met klachten over bijvoorbeeld losliggende tegels in fietspaden, kapotte straatverlichting, suggesties voor de aanleg van fietspaden of vragen m.b.t het verbeteren van het openbaar vervoer.

Uiteraard kosten alle maatregelen geld. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat subsidieert het AZU en de UU om een ander parkeer- en vervoersbeleid te ontwikkelen. In één jaar moet het aantal solo-gereden autokilometers met 20% terug. AZU- en universiteitsbestuurders beraden zich nu over de vraag of medewerkers die niet carpoolen, gratis kunnen blijven parkeren in de Uithof.

Vervoercoördinator:
Marijke Batteljee (SoZa)
Bestuursgebouw, kamer 247
Heidelberglaan 8, Postbus 80.125 3508 TC Utrecht
tel.: 030-534004/534474

350 JAAR STERRENKUNDE IN UTRECHT

Volgend jaar, 1993, viert de vakgroep Sterrenkunde en daarmee de gehele faculteit en universiteit, het feit dat 350 jaar geleden de eerste astronomische waarnemingen in Utrecht startten. Dat gebeurde op de al lang niet meer bestaande Smeetoren. Over de herdenking zullen in de komende maanden artikelen in FYLAKRA verschijnen. Prof.Dr. G. Hooyman, redacteur van FYLAKRA, schreef de eerste, hieronderstaande bijdrage.

De sterrenkunde heeft een oudere geschiedenis dan de natuurkunde en dat geldt ook voor onze universiteit. In het jubileumnummer van FYLAKRA hebben we nog eens gememoreerd dat de Utrechtse vroedschap in 1706 besloot Serrurius te voorzien van natuurkundige instrumenten. Meer dan een halve eeuw eerder, in 1642, had de vroedschap al een ruimte beschikbaar gesteld voor de "astronomi

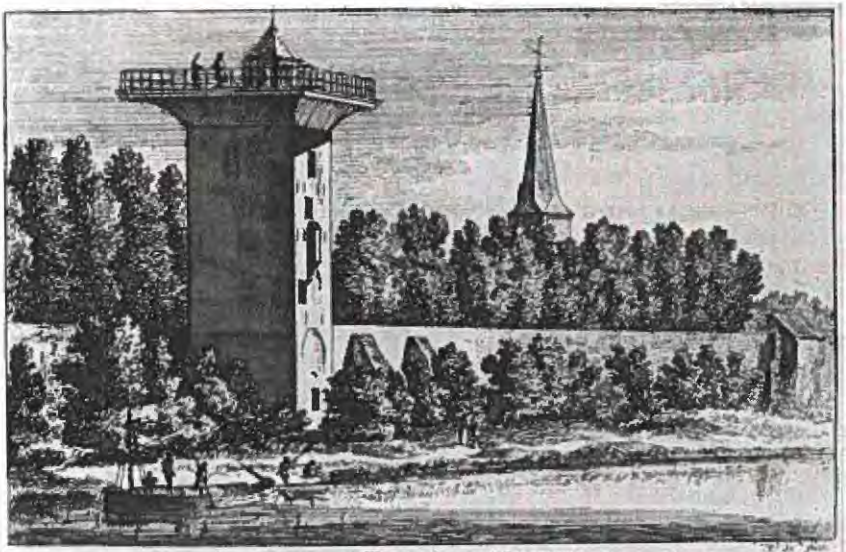

De Smé TOORN tot UTREGT

sche speculatiëen". Toen werd n.l. de Smeetoren, die deel uitmaakte van de verdedigingsmuur langs de singels, voor dit doel bestemd.

Het was een zware, bijna vierkante toren die stond op de plek waar de Lange Smeestraat uitloopt op de Catharijnesingel.

Dat is nu 350 jaar geleden - de Hogeschool bestond pas zes jaar - en onze vrienden, de astronomen, maken zich op om dit jubileum te vieren. De Duitse dichter Philipp von Zesen, die ook nog enige tijd in Utrecht woonde, heeft de stichting van onze eerste sterrewacht in een vers bezongen waarvan de oorspronkelijke Latijnse tekst verloren is gegaan, maar dat we kennen in een vertaling van Vondel, die we hier graag nog eens weergeven (bedenk dat in 1648 eindelijk de vrede van Münster gesloten is).

Op den Wachttoren binnen Utrecht,
nu bij Starrekijckers gebruickt.
Uit het Latijn van den edelen Heere
Filip Ceezen van Vorstenau.

Dat Zwarte, de vinder van het oorloghs donderkruit,
Nu met den oorlogh vare in roock ten toren uit;
En Ticho, die bewaeckt den loop van 's hemels vieren,
Hier uit de Starren merck' met alle zijn scholieren:
De Starrekijcker nu in 's krijghsmans wachttrans waeckt;
Een voorspoock dat de Vrede ons Nederlant genaeckt.

De Smeetorén heeft gediend tot het midden van de vorige eeuw: Buys Ballot, die op Zonnenburg reeds een meteorologisch observatorium had ingericht, heeft ook de eerste plannen gemaakt voor de inrichting van de sterrewacht "Sonnenborgh" in 1853. En omdat mensen belangrijker zijn dan gebouwen voeg ik er graag een gedicht van Albert Verwey aan toe.

AAN EEN STERREKUNDIGE

Ge kent de sterren en ge meet hun banen
En zonder hoge en nachtelijke wacht
Schouwt ge op Uw blad de paden die niet tanen,
Weegt bol en bol: hun afstand, zwaarte en kracht.

Het heelal hangt rond Uw kluis op aarde,
Hangt om het brein van dit kleine mensenkind,
Het wentelt en vindt nergens groter waarde
Dan dat het in Uw geedt zichzelf hervindt.

En waar in 't landelijk huis de lieven wonen,
Daar klopt het hart dat in zijn donkre slag
De liefde bindt van zonnen en aeonen
Aan die van vrouwenoog en kinderlach.

G.H.

HARTELIJK DANK

Hartelijk dank aan allen die bij mijn afscheid waren, of er schriftelijk of telefonisch aandacht aan hebben gegeven. De receptie maakte het mogelijk, in faculteitssfeer, formeel afscheid te nemen. De sprekers lieten mij door hun woorden in "de spiegel" kijken; het waren mooie beelden. Voor de mij aangeboden receptie en de vele cadeaus van diverse gevers ben ik zeer dankbaar. Het is heerlijk te genieten bij de muziek van een CD, met een boek en een glas wijn. En te bedenken, dat door het wegvallen van het dienstverband - helaas om medische redenen - er veel vrijheid is. De VUT wordt door mij, na veertig dienstjaren, toch als een luxe ervaren. De vrijgekomen tijd wordt voorlopig nuttig besteed voor ondersteuning van mijn vrouw, die tijdelijk kampt met een nasleep van haar hartoperatie.

Het deed mij goed, dat er nogal wat van u mij vroegen om nog eens "bij de koffie" te komen. Uitnodigingen waar ik hopelijk binnenkort graag aan zal voldoen.

Jaap Jasperse.

JAAP JASPERSE

AANTALLEN EERSTEJAARS IN SEPTEMBER

	Natuur- en sterrenkunde			Wiskunde			Informatica		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992	1990	1991	1992
UvA	73(12)	75(10)	56(7)	45(17)	38(10)	27(2)	80(8)	68(8)	45(2)
VUA	26(3)	37(3)	28(2)	15(4)	21(8)	22(7)	67(15)	75(5)	63(10)
RUG	104(16)*	77(8)*	75(3)*	26(5)	48(15)	25(2)	32(1)	39(2)	40(3)
RUL	72(9)	66(6)	58(5)	46(14)	32(6)	27(9)	63(13)	30(4)	40(0)
KUN	38(5)	25(5)	32(6)	31(14)	21(10)	24(6)	38(10)	44(3)	22(3)
RUU	127(20)	127(17)	92(7)	43(10)	46(10)	44(16)	69(13)	77(6)	47(5)
Univ.	440(65)	407(49)	341(30)	206(64)	206(59)	169(42)	349(60)	333(28)	257(23)
Delft	170(13)	175(15)	175(12)	62(10)	63(11)	43(12)	174(5)	138(8)	108(4)
Eindh.	139(13)	139(10)	132(11)	52(11)	52(10)	63(9)	115(8)	115(6)	84(4)
Twente#	142(6)	105(10)	92(4)	71(18)	70(18)	59(14)	160(1)	167(10)	112(2)
TU's	451(32)	419(35)	399(27)	185(39)	185(39)	165(35)	449(14)	420(24)	304(10)
Totaal	891(97)	826(84)	740(57)	391(103)	391(98)	334(77)	798(74)	753(52)	561(33)

* inclusief technische natuurkunde; met 32(0) voor 1992

\# inclusief de zgn. Friese propaedeuse.

AANTALLEN EERSTEJAARS STUDENTEN bij wis-, natuur- en sterrenkunde en informatica in 1992

Bijgaande tabel geeft de aantallen eerstejaars studentenbij de opening van het academische jaar; de daarin besloten aantallen meisjes zijn tussen haakjes vermeld.

Het landelijk totaal van de negen universiteiten voor de drie studierichtingen samen is dit jaar 1635, circa 17 % lager dan vorig jaar (1970 in 1991, 2080 in 1990). De daling vindt plaats over de gehele linie; natuur- en sterrenkunde 10 %, wiskunde 15 % en informatica 25 %.

Het aantal studenten natuur- en sterrenkunde is bij de drie TU's met 5 % en bij de zes universiteiten met 16 % afgenomen. Bij de laatste categorie valt de daling bij de RUU en de UvA op.

Van de 694 natuurkundestudenten studeren er dit jaar 431 (i.e. 62,1 %) aan de drie TU's + technische natuurkunde RUG. Dit percentage varieerde sinds 1985 tussen 55,4 % en 58,5 % en is dus nu omhoog gegaan naar 62,1 %.

Voor sterrenkunde zijn voor 1990, 1991 en 1992 de landelijke aantallen respectievelijk 52 (10), 62 (12) en 46 (5). Dit jaar is de verdeling: UvA 4 (0), RUG 9 (1), RUL 23 (1) en RUU 10 (2).

Tenslotte de deelkname van vrouwelijke studenten. Hun aandeel in het landelijke totaal bedraagt voor 1990, 1991 en 1992 respectievelijk 13,2 %, 11,9 % en 10,2 %. Voor de drie studierichtingen afzonderlijk zijn er overigens grote verschillen: voor 1992 zijn voor natuur- en sterrenkunde, wiskunde en informatica de percentages respectievelijk 8 %, 23 % en 6 %.

G.A.P. Engelbertink (ION)

GERARD CASTELIJN

HULPWERKPLAATS X DICHTER BIJ DE STERREN

Nee, dit is geen Fylakra science-fiction aflevering. Het gaat hier om de verhuizing van de hulpwerkplaats X naar de zevende verdieping van het BBL, de hulpwerkplaats die de afgelopen jaren op de zesde verdieping floreerde onder de bezielende leiding van Gerard Hörchner en Gerard van Voorst.

Die verhuizing heeft een zorgvuldige voorbereiding gehad, waarin verschillende mensen een rol hebben gespeeld. Wij zullen proberen u daarvan een beeld te geven.

Zoals gezegd, functioneerde de hulpwerkplaats X op de zesde verdieping voor het verzorgen van kleinere opdrachten tot grote tevredenheid van de verschillende vakgroepen in het Buys Ballot Laboratorium.

Diezelfde zesde verdieping huisvest echter ook de vakgroep MFO: een zeer succesvolle vakgroep, die groeide als kool en daardoor geconfronteerd werd met toenemende ruimtenood. Om dat probleem op te lossen, werd de gangbare weg bewandeld : contact met het faculteitsbestuur en de faculteitsdirecteur Piet Zeegers. De laatste schakelde voor de oplossing van dit probleem

GERARD CASTELEIJN
ALS
RUIMTEVERDELER

in.

Gerard had zijn sporen al verdiend bij de herverdeling van ruimten, die nodig waren voor de inhuizing van het Laboratorium voor Ruimteonderzoek in het voormalige Generatorengebouw (Na zijn pensionering, enkele jaren geleden, doet hij graag dit soort klussen als vulling van de grote hoeveelheid vrije tijd.). Gerard ging, op de voor hem karakteristieke wijze, te werk : met kleine passen door het laboratorium, papier en schrijfgerei in de hand, rustig en onopvallend. De verschillende groepen in het Buys Basllot Laboratorium werden gepolst om hun ruimtebehoeften te inventariseren en vervol-

AERT SCHADEE

gens werd het realiteitsgehalte van deze behoeften getoetst aan het aantal mensen dat bij de groepen werkt. Daaruit ontstond zo geleidelijk HET PLAN.

Eén van de onderdelen van dat plan was de verhuizing van de hulpwerkplaats X van de zesde naar de zevende verdieping, zodat de vakgroep MFO meer ademruimte kon krijgen. Op de zevende verdieping is echter de hulpwerkplaats van de vakgroep Sterrenkunde gehuisvest, waar Piet Hoogendoorn de scepter zwaait.

De begrijpende lezer(es) zal terstond inzien, dat zo'n inhuizing niet zomaar gaat. Alle deelnemers hebben zo hun eigen wensen en belangen en die kunnen onderling behoorlijk botsen.

Maar ..... sinds 1 januari 1992 kent onze faculteit een nieuwe functionaris :

DE ADJUNCT-DIRECTEUR

in de persoon van

AART SCHADEE

(voor wie hem niet weet te vinden : hij heeft zijn domicilie in kamer 756 van het BBL. Voor de historisch geïnteresseerden : dat was in de zeventiger jaren de kamer van Piet Zeegers toen hij nog aan wetenschap deed. Aart heeft me verzekertd dat dit niet de reden is waarom hij is gevraagd als adjunct-directeur.)

Aart Schadee is als adjunct-directeur aangetrokken om gedurende 0,4 deel van zijn werktijd de technische diensten van de faculteit onder zijn hoede te nemen, zodat de werkdruk van Piet Zeegers wat wordt verlicht. Met de technische diensten wordt hier bedoeld : de werkplaats, de facultaire electronische dienst, de magazijnen, de facultaire computergroep en de versnellers.

Tot nu toe heeft Aart voornamelijk contact met de hoofden van de diverse diensten over het reilen en zeilen van hun afdeling. Wekelijks overlegt hij over een en ander met Piet Zeegers.

Bij het gesprek, dat ik met hem had over zijn nieuwe functie gaf hij te

*Een tweetal foto's, gemaakt door de auteur, Gijs van Ginkel, tonen Werkplaats X, toen die nog was gehuisvest op de zesde verdieping. Op de **bovenste foto** Gerard Hörchner, op de **onderste** op de voorgrond Gerard van Voorst*

Op deze eveneens door de auteur genmaakte foto's Gerard Hörchner (boven) en Gerard van Voorst (onder) in hun nieuw onderkomen: Werkplaats X op de zevende verdieping, bij Sterrenkunde.

kennen dat hij de wens heeft om in de toekomst meer contact te hebben met de mensen van de werkvloer om het zo maar even te noemen. Tot nu toe kwam dat er naar zijn smaak te weinig van. Tevens sprak Aart de wens uit, dat in gevallen, waarin dat dringend nodig is, de mensen van de technische diensten de weg naar zijn kamer/telefoon weten te vinden.

U vraagt zich misschien af wat dit allemaal te maken heeft met hulpwerkplaats X. Wel, dat zal ik u snel duidelijk maken: de verhuizing en het opstellen van de verhuisplannen werden gecoördineerd door Aart Schadee. Omdat de belangen van de diverse vakgroepen in het geding waren, ging dat niet zomaar. Volgens klassieke Nederlandse folklore werd er een begeleidingscommissie ingesteld, waarin de diverse vakgroepen een stem kregen, zodat effectief overleg over de verschillende wensen kon worden gevoerd. Naast Rob Hammerschlag van Sterrenkunde maakte uw verslaggever deel uit

In Werkplaats X (7-de verdieping) links de Open Toren Telescoop-projectleider Dr.Ir. Rob Hammerschlag en in het midden Piet Hoogendoorn (foto: Gijs van Ginkel)

van deze commissie (u merkt wel hoever de tentakels van de Fylakraredactie reiken!) en vanuit deze commissie kan ik u berichten, dat we prima overleg hebben gevoerd. Er werd klare taal gesproken, geen moeilijkheid is uit de weg gegaan en dat alles in goede harmonie. We vonden elkaar gemakkelijk, niet in de laatste plaats omdat ook de drie instrumentmakers zich zeer constructief opstelden. Nu is het dan zover : de hulpwerkplaats X is hogerop : het eerste tastbare resultaat, dat een adjunct-directeur werkt.

Op mijn vraag aan de beide Gerarden en aan Piet hoe een en ander loopt na de verhuizing gaven ze alle drie te kennen heel tevreden te zijn. De formele status van de hulpwerkplaats X is nu zo, dat het een hulpwerkplaats is voor alle vakgroepen van het BBL, waarin de vakgroep Sterrenkunde een speciale gast-plek heeft. Piet Hoogendoorn werkt daar nl. samen met Rob Hammerschlag aan de voltooiing van de zeer tot de verbeelding sprekende open-toren zonne-telescoop, die binnenkort wel klaar zal zijn.

De beide Gerarden hebben uitdrukkelijk te kennen gegeven dat zij de dienstverlening van de zesde verdieping onverminderd zullen voortzetten op de zevende.

Gijs van Ginkel.

JOHN COOYMAN

JOHN COOYMAN
chef technische zaken

Op een middag in februari belde Piet Zeegers naar John Cooyman met de vraag of hij even langs wilde komen. Nu was dat op zich zelf niet iets bijzonders, want John is lid van de Dienstcommissie en was toen voorzitter van de werkplaatsraad. Uit die hoofde was er nogal eens kontakt. Dit gesprek liep echter anders. Piet vroeg aan John of deze interesse had om chef technische zaken van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde te worden. Bedenktijd was er amper want de volgende morgen moest hij ja of nee zeggen. Deze haast vloeide voort uit de ziekte van Jaap Jasperse. De volgende morgen heeft John ja gezegd mits hij drie maanden proeftijd kreeg. Immers na 23 jaar in de werkplaats gewerkt te hebben, was dit toch een totaal andere baan. Het uitdagende ervan is de verantwoordelijkheid, het leiding geven aan een groep personen, de contakten met de Technische Dienst en het gebouwenbeheer.

John is in zijn nieuwe werkplek met zijn neus in de boter gevallen. Tijd en mogelijkheden om over te nemen was er niet, omdat al ras bleek dat Jaap zijn werkzaamheden niet meer zou oppakken. Terugkijkend op deze eerste maanden zegt John dat er veel op hem is afgekomen. Buiten de reguliere werkzaamheden, kreeg hij nog te maken met de verbouwing van de hal, de verhuizing van de werkplaats van de zesde naar de zevende verdieping en een verbouwing op de derde etage bij MFF. Veel steun heeft hij daarbij ondervonden van Theo Hey en Nelleke Bouwman. Maar ook zijn medewerkers van de interne dienst hebben hem hierbij geholpen.

Veel werk ligt er nog te wachten en zal stukje bij beetje opgepakt worden. Zaken als veiligheid van de mensen, brandpiket en EHBO zullen de komende tijd de nodige aandacht van hem krijgen.

We wensen John alle succes op zijn zijn nieuwe werkplek.

Gerard van der Mark

OFFICIEUZE START FEESTELIJKHEDEN ROND 350 JAAR STERRENKUNDE IN UTRECHT

Vrijwel ongemerkt voor de facultaire gemeenschap zijn de feestelijkheden rond 350 jaar Utrechtse sterrenkunde, zij het officieus, van start gegaan. Dat gebeurde op dinsdag 13 oktober j.l. in het midden van de gang in Trans I. Ter onderbreking van de Wetenschapsweek Junior (voor 7-de en 8-ste groepers van de basisschool) landden ruimtewezens, die zich bekend maakten als X-travelers, afkomstig van het einde van het heelal. Zij hadden stenen meegenomen van de Tiende Planeet, over het bestaan waarvan onmiddellijk een diskussie ontstond met een "echte professor", in wie wij gemakkelijk

Prof.Dr. C. Zwaan herkenden, hier op de foto met één der ruimtewezens. De stenen werden aangeboden aan "een belangrijk persoon van de universiteit", de rector-magnificus Prof.Dr. J.A. van Ginkel dus.

De "commandant" nodigde de Utrechtse scholen uit het bewijs te leveren van het bestaan van de Tiende Planeet in de vorm van een nagebouwd zonnestelsel. De komende maanden zullen die scholen

ermee aan de gang gaan; de drie mooiste zonnestelsels worden beloond met excursies naar het Planetarium in Artis en de opnamestudio van het tv-programma "Sesamstraat".

De tekst, de muziek en de regie van de "landing" en het idee van de prijsvraag was van Drs. Marianne Zijderveld (STK Leiden), die enige uren per week bij de vakgroep Sterrenkunde meewerkt om het feest t.g.v. 350 jaar sterrenkunde in Utrecht gestalte te geven.

E.L.

Op 23 december
zal weer de
jaarlijkse

FYLAKON KERSTBORREL

plaatsvinden in het

ONDERONSJE

Komt Allen !!

Geopend vanaf
15.30 uur

AFSCHEID VAN DIRK ELEVELD

chef van het documentatie- en adviescentrum FED

Officiëel namen wij op 1 juni afscheid van Dirk Eleveld; wij vierden dit op 28 augustus j.l. Dirk maakt gebruik van de VUT-regeling, welke uittreding mogelijk maakt bij 40 of meer dienstjaren.

Dick Kraaij verwelkomt het echtpaar Eleveld

42 jaar geleden, op 22 Mei 1950, begon de 18-jarige Dirk Eleveld zijn loopbaan bij de Universiteit van Utrecht. Het toenmalige Fysisch Laboratorium aan de Bijlhouwerstraat, gesitueerd nèt binnen de oude wallen van de vesting, bezat een aantal eigentijdse faciliteiten, welke met behulp van mankracht beschikbaar gesteld moesten worden.

Bedienend personeel was dan ook één van de peilers waarop onderzoek en onderwijs steunde. De experimenteerkamers waren uitgerust met marmeren aansluitborden, 1 bij 1 meter, voorzien van staafvormige porseleinen zekeringen, een aantal hefboomschakelaars en een

aantal messing schroefverbindingen. Vanuit deze borden liepen kabels naar de kelder, waar zich de schakelkamer, de 'accukamer' de 'generatorhal' en de handbediende telefooncentrale bevonden. In deze catacomben werden de eerste taken van de jonge Eleveld door hem uitgevoerd en die bestonden uit het bedienen van de telefooncentrale, het tot stand brengen van interne en externe gesprekken, en het op verzoek distribueren van de gewenste spanningen naar de genoemde aansluitborden, hetgeen via dezelfde telefooncentrale aangevraagd diende te worden.

Dr. Fluit (l) en Van Burik spreken Dirk Eleveld toe

Er bestonden nog geen onderhoudsvrije accu's zodat bijvullen en opladen routinematig en handmatig moest worden verzorgd. Uiteindelijk bleek dit werk niet te voldoen aan de voorstelling die Dirk zich had gemaakt van het werken op een laboratorium; hij veranderde van werkgever en vond iets wat hem meer aansprak: in de service en reparatie van radioapparatuur.
Het gebruik van elektronica begon zich te manifesteren binnen het onderzoek en men erkende de noodzaak van vakgerichte ondersteuning hierbij. In die tijd was er buiten radio-ontvangers en zenders weinig te koop en zelfs de eenvoudigste voedingen diende je zelf te maken. Daarnaast was de 10 KV cascade hoogspanningsgenerator ook aan revisie toe, en dit alles leidde tot de vacature van 'leerling

radiomonteur'.
Dirk had in de korte tijd, die hij in het lab had gewerkt, een aantal medewerkers ontmoet die hij van tijd tot tijd nog eens opzocht - zodoende kwam hij op de hoogte van de openstaande vacature. Zijn huidige werk viel inhoudelijk tegen omdat dit zich, anders dan was voorgespiegeld, beperkte tot het installeren van elektrische leidingen. Dirk besloot te solliciteren, werd aangenomen en begon samen met Veenstra aan de revisie van de cascade generator.

In November 1951 werd de afdeling 'Elektronica' gesticht onder leiding van Van Egmond, en Dirk werd het eerste personeelslid van die afdeling. Onder leiding van het koppel Veenstra en Van Egmond werd begonnen aan de produktie van een eindeloze stroom versterkers, discriminators, scalers en voedingen. Het volgen van opleidingen was vereist, en de enige (particuliere) school op het gebied van elektronica leidde op tot 'radiomonteur' en 'radiotechnicus' NRG. Dit gebeurde in de avonduren en op de vrije zaterdagmiddag; er werd toen ook op de zaterdagochtend nog gewerkt.

Inmiddels werd de dienstplicht vervuld van 1952 tot 1954, uiteraard bij de verbindingsdienst met als specialisatie "telexapparatuur".

De volgende drie jaar groeide de afdeling 'Elektronica' en bestond toen uit vijf man, waarvan twee monteurs. Dirk behaalde de genoemde diploma's, en dat was nu bekwaam genoeg om 'ontwikkelingswerk' te doen in plaats van 'montagewerk'.

In die periode heeft Dirk een aantal produkten ontwikkeld, die stuk voor stuk gewaardeerd werden, en die hebben bijgedragen tot realisatie van metingen, proefschriften en opleidingen. Zo herinneren we ons de MPA oscilloscopes, die werden gebruikt om tijdens practica de elektrische hartsignalen zichtbaar te maken. Dit was echter 1960, dit was buizentechniek, werkspanning 300 V, beeldbuisspanning 1500 V, netspanning 220 V. Studenten werden hieraan gekoppeld d.m.v. in zout water gedrenkte electrodes, welke op de huid werden aangebracht. Geen bijzondere isolaties tussen student en apparaat. Een risicovolle gebeurtenis en heden niet acceptabel en niet toegestaan door de wet. De karakteristieke zorgvuldigheid in de uitvoering van het apparaat heeft voorkomen dat er ooit problemen hieromtrent zijn ontstaan.

Dirk Eleveld spreekt zijn dankwoord uit

De komst van de transistor en later het 'Integrated Circuit' leidde tot meer mogelijkheden en het realiseren van complexere functies met behulp van elektronica. De ontwikkeling hierin vereiste studie en de hierna volgende vier jaar werd, ook weer in de avonduren, het HTS diploma meet- en regeltechniek behaald.
Steeds meer begon in die tijd de huidige functie zich af te tekenen, naast ontwikkelingswerk werd Dirk belast met inkoop en op voorraad houden van onderdelen en het bij- houden van specificaties, het verzorgen van contacten met leveranciers en vertegenwoordigers.

Elektronica werd uitgebreid toegepast, de toepassingen werden complexer, er kwamen meer collega's, er werd verhuisd naar de vierde verdieping.
Vakgroepen verschaften zich eigen electronici, welke de weg naar het magazijn, wat bij toerbeurt werd gerund, snel vonden en waar de noodzaak duidelijk werd voor assistentie. Voorraadbeheer van het magazijn vroeg nogal wat aandacht, het assortiment moest toen zo'n 500 verschillende onderdelen hebben omvat.
In 1961 kreeg Dirk dan ook Chris Beauveser als assistent. Legendarisch was het feit dat Dirk toentertijd de bestelnummers van praktisch alle onderdelen uit het hoofd kende. Zelf zei hij daarvan: "Het inbren-

gen kost moeite, ik leer niet zo snel, maar als het er in zit, dan zit het er ook in als in een ijzeren pot."

De bloeitijd van de transistor, begrepen en geaccepteerd als functie, de introductie van de Operational Amplifier, waar ook weer veel aan gerekend diende te worden.
Dirk was inmiddels uitgegroeid tot een ervaren electronicus en had zich als autoriteit ontwikkeld op het gebied van hoogvacuum meet- en regelsystemen. Dirk werd ontlast van de zorg van het magazijn dat nu volledig werd gerund door Chris Beauveser.

De afdeling 'Elektronica' had toen ook al een begeleidingscommissie, welke het noodzakelijk vond dat er een vakgerichte afdeling 'Documentatie' werd opgericht, ten dienste van electronici, onderzoekers en studenten. Dirk werd gevraagd zich volledig aan deze taak te gaan wijden, aanvaardde deze functie, beëindigde z'n loopbaan in de ontwikkeling en ging zich bezighouden met het opzetten en "runnen" van de afdeling 'documentatie'.
In 1973 werd verhuisd naar het lab in De Uithof, gekoppeld aan de eerste reorganisatie; 'Elektronica' werd 'Signaalverwerking', de groep werd opgesplitst in specialisaties, welke hun eigen locatie kregen.

In 1975 werd Gerard van Nooten benoemd als zijn assistent. Het was de opbloei van de geïntegreerde circuits, het verdringen van de analoge techniek door de digitale, de introductie van de Personal Computers.
De afdeling 'Documentatie' bezat voor verschillende groepen een verschillende betekenis. Voor degene, die zich apparatuur willen aanschaffen een bron voor leveranciers en mogelijkheden, waarbij expertise en ervaring worden toegevoegd. Een intermediair tussen leverancier en klant. Voor electronici de start van projectontwikkeling. De bron van specificaties, gegevens en vakliteratuur. Het adviescentrum omtrent leveranciers en mogelijke alternatieven. Voor studenten de eerste kennismaking in het doolhof van mogelijkheden en vooral door Dirk hierop geattendeerd: de onmogelijkheden.

Expertise op het gebied van Personal Computers en hun toegevoegde functies, werd verkregen door eigen praktisch onderzoek. Er werden lijnen uitgezet in de chaos van merken, mogelijkheden en toepassingen.

De auteur van dit artikel, Jaap van der Kruk

Studie en oriëntatie op aan de orde zijnde onderwerpen, gecombineerd met de gave van een goed geheugen en niet in de laatste plaats als basis de vakgerichte opleiding, leidde tot een unieke ondersteuning en service vanuit de afdeling documentatie. Er werden goede contacten opgebouwd met vertegenwoordigers en leveranciers.
De aanwezige flexibele instelling, het inzicht omtrent eigentijdse aanpassing van de documentatie leidde 2 jaar geleden tot het opzetten van automatisering in de documentatie. Dit is één van de werken die Dirk niet zelf kan afmaken.
De inzet, collegialiteit en manier van dienstverlening werden hoog gewaardeerd binnen en buiten de faculteit.

Wij bedanken hem voor de jaren van prettige samenwerking.

Wij hopen dat het Dirk gegeven is nog lange tijd in de nieuwe situatie te vertoeven en wensen hem samen met zijn vrouw en familie nog vele jaren in gezondheid toe.

Jaap van der Kruk

JUBILEUM EN RECEPTIE HENK MEERWIJK

Op 1 september j.l. vierde Henk Meerwijk zijn 25-jarig dienstverband bij de faculteit N&S, op het Bureau Onderwijszaken in Trans I, ook wel BOZ genaamd.

Het was een druk - ook met veel familie! - bezochte, zeer geanimeerde bijeenkomst in de kantine van Trans I, die dinsdagmiddag, met o.m. als sprekers Dr. J. Kuperus, Dr. Tj. Hollander, Mimi Zeegers en natuurlijk de jubilaris zelf.

Een hoogtepunt was ongetwijfeld een lied, dat door dames van BOZ, e.a. ten gehore werd gebracht, daarbij ondersteund door alle aanwezigen. Wij drukken de tekst van dat lied hier af; wanneer er lezers zijn, die het zachtjes zingend voor zichzelf willen voordragen dan moeten zij dat doen op de wijs van "Heeft Mamá een goede bui en is Pappa niet te lui, nou, dan gaan we naar de speeltuin!" Werd dat vroeger ooit door Conny Froboess gezongen en in de Nederlandse vertaling door Heleentje? Zijn er FYLAKRA-lezers, die mij kunnen vertellen of dat zo was?

Na iedere twee coupletten volgt een refrein (de vier refreinen hebben wij A, B, C en D genoemd), steeds bestaande uit vier coupletten, die overigens niet steeds detzelfde zijn. Terwille van de omvang van dit verhaal zijn gelijkluidende coupletten uit de refreinen weggelaten. De coupletten hebben wij A1, A2, A3, A4, B1, B2, enz. t/m D4 genummers).

Coupletten 1 en 2:
Van kolenzaak naar faculteit
Heus dat is geen kleinigheid.
Henk werd (om te wennen) in een hokje neergezet.

Later ging hij daar vandaan
Is naar ION toegegaan
Dan naar al zijn vrouwen, daar bij het Bee Oo Zet.

Refrein A, coupletten A1, A2, A3 en A4:
Steeds heeft Henk een goede bui
En de BOZ-ers zijn niet lui
Dus dat wordt weer heel hard werken.

Henk schudt roosters uit z'n mouw
En dat kan hij reuze gauw
Ja dat kun je heel goed merken

Hij jongleert met tijd en datum
Zo komt alles op z'n plek
Een docent wil wat veranderen!
Ho, ho stop... dat is te gek.

Heel het jaar is het dan feest
(Voor studenten nog het meest!)
Omdat Henk weer zo fantastisch is geweest!

Coupletten 3 en 4:
Af en toe is Henk heel moe
moet weer naar de balie toe
zelfs voor een expert is dat het ergste wat bestaat

Mimi Zeegers in gesprek met de heer Frederiks,
ooit practicumleider, mentor eerste- en tweedejaars studenten,
directeur MO-A Bijzondere Opleidingen Natuur- en Scheikunde

Vragen, vragen 't houdt niet op
heel de boel staat op z'n kop
die studenten vrááágen steeds wéér om goede raad.

Refrein B2 en B3 (B1 = A1, B4 = A4):
Henk ons aller superbrein
geeft ons steeds het aanvalssein
met hem kun je samenwerken

gidsen, logboeken, examens
alles komt op Henk z'n nek
na 1 jaar alweer veranderen
Ho, ho ***stop****... dat is te gek.*

Coupletten 5 en 6:
Steunvak: een verhaal apart
woont ook in Heks vaderhart
wordt door hem steeds dichter naar het hoofdvak toegebracht.

Hier een kast en daar een wand
tafels gingen aan de kant
en dan is er plaats voor alwéér een uitzendkracht!

Refrein C1 en C2 (C3 = A3, C4 = A4 = B4):
Steeds fietst Henk uit Nieuwegein
naar de Uithof, oh zo fijn!
ook als 't hagelt, sneeuwt of regent.

Hij muteert dan veel in ***STAD***
Elke dag is er wel wat
Ja wij zijn met hem gezegend!

Couplet 7 en 8:
Vrouwen rennen om Henk heen
Stil zijn kan er echt niet één
Praten, lachen, giebelen, ja dat is dolle pret

Maar Henk raakt niet van zijn stuk
werkt door onder hoge druk
en (je staat versteld!) wat hij maakt is keurig net!

Refrein D is als refrein A.

Het bleef nog lang gezellig in Trans I.

E.L.

DANKBETUIGING VAN HENK MEERWIJK

De receptie ter gelegenheid van m'n 25-jarig dienstjubileum op dinsdag 1 september j.l. la voor mij en m'n vrouw een onvergetelijk gebeuren geworden. Niet alleen door de waarderende woorden en de schitterende cadeaux, waarmee we toch wel erg blij zijn, maar bovenal voor de persoonlijke (vaak te korte) ontmoetingen die we deze middag hadden met de "oudere collega's", de "huidige collega's", de "buitenwacht" (zo genoemd door Tjalling Hollander in zijn toespraak), de "studenten", de "familie" en de "vrienden". Als dan dit hele "scala van mensen" je passeert ervaar je weer wat er in deze 25 jaar is gebeurd. Dit alles heeft ons zeer verrast en is reden "allen" daar heel hartelijk voor te danken.

Henk Meerwijk
Bureau onderwijszaken Natuurkunde, Transitorium 1.

NIEUW BENOEMDE HOOGLERAREN

Dinsdagmiddag 22 september was de kantine van het Buys Ballotlaboratorium het decor van een ongedwongen samenzijn van faculteitsmedewerkers om een tweetal collega's te feliciteren met hun benoeming tot hoogleraar en om kennis te maken met de nieuwe voorlichter.

Het ging respectievelijk om de hoogleraar Prof.Dr. F.H.P.M. (Frans) Habraken, die belast is met de leeropdracht "Onderwijs in de Natuurkunde" (als opvolger van Prof.Dr. Gerard Nienhuis), de hoogleraar Prof.Dr. J.E.J.M. (Hans) van Himbergen, die doceert in de "Theorie van de Natuurkunde" en mevrouw Drs. Ada Molkenboer, die Rob Stuart is opgevolgd, zodat de faculteit na een jaar weer een voorlichter heeft. In de rubriek "Aangenaam...met", elders in dit blad, maakt u nader kennis met haar, niet in de laatste plaats door het prachtige portret, dat Johan van der Linden van haar maakte. Hier op de foto links Prof. Van Himbergen, rechts Prof. Habraken.

JUBILEUMNUMMER ONTSIERD DOOR FOUTEN !

Aansluitend op hetgeen hoofdredakteur Gijs van Ginkel in zijn "Geachte lezer(es)" u op blz. 1 meedeelde de volgende bijdrage van de FYLAKRA-eindredakteur:

Dat het jubileumnummer van FYLAKRA, dat begin juli, vlak voor de vakantie, uitkwam, gelezen is, wellicht meer dan de reguliere afleveringen, moge blijken uit teleurgestelde reacties van lezers, die de redaktie attendeerden op enige fouten. Aangezien wij die fouten echt per ongeluk hadden gemaakt (en niet expres om de oplettendheid van de lezertjes te testen) waren wij enerzijds onaangenaam verrast, anderzijds verheugd dat het nummer kennelijk goed gelezen was.

Bladzijde 9 was de ongeluksbladzijde. De **bovenste foto** had niet de bedoeling de heer Maaswinkel af te beelden, maar was bedoeld te laten zien hoe zo'n dertig jaar geleden huldigingen vaak plaatsvonden in de grote collegezaal van het Fysisch Laboratorium aan de Bijlhouwerstraat en de foto toonde die zaal, terwijl de heer Den Daas, van de Bond H.O.P., de afscheid nemende, doch niet zichtbare heer Maaswinkel, toesprak. Helemaal op de voorgrond overigens, schuin van achteren gezien, herkennen wij de latere FYLAKRA-redakteur Geert Hooyman.

De **onderste foto** laat zien hoe voorafgaande aan een huldiging het feestvarken werd ontvangen door de chef(s). Een oude traditie, zoals men weet (lees het verslag over het afscheid van Jaap Jasperse, elders in dit nummer). In dit geval werd op 4 oktober 1962 de heer Van Zijl ontvangen door de hooggeleerden Thomas en Burger en de beheerder, Dr. Wouters, ter gelegenheid van zijn 25-jarig jubileum. De dame rechts op de foto is niet, zoals vermeld, de echtgenote van de jubilaris, maar zijn zuster. De heer Van Zijl was ongehuwd en daarvan was degene, die het onderschrift verzorgde en die er dus kennelijk zeer traditionele opvattingen op na houdt, niet op de hoogte. Onze verontschuldigingen voor deze misser.

E.L.

ZATERDAG 28 NOVEMBER 1992
KINDERSINTERKLAASFEEST !

De personeelsvereniging FYLAKON organiseert ook dit jaar weer een Sinterklaasfeest voor kinderen en kleinkinderen van alle medewerkers bij de faculteit Natuur- en Sterrenkunde.

Dit feest zal plaatsvinden in "Het Onderonsje" in de kelder van het gebouw van de Werkplaats Fysica, aanvang 13.30 u., zaal open om 13.15 u.. Het feest is voor kinderen in de leeftijd 3 t/m 7 jaar. Natuurlijk zijn oudere en/of jongere broertjes en zusjes ook van harte welkom!

Ieder kind dat een tekening voor de Sint heeft kan die samen met het aanmeldingsformulier inleveren/opsturen. De Sint zal de mooiste tekening per leeftijdsgroep belonen met een verrassing.

Dit aanmeldingsformulier moet uiterlijk 13 november ingeleverd zijn bij **Chris Fafleanie** of bij **Personeelszaken BBL k. 160b**.

----------hierlangs afknippen----------

KINDERSINTERKLAASFEEST 28 NOVEMBER 1992

* achternaam en roepnaam:

* leeftijd:

* meisje of jongen:

* hobby's:

* telefoon werk vader of moeder:

* voorkeur soort cadeau:

* lid FYLAKON ja / nee (niet-leden fl. 30,=)

dit feest gaat alleen door bij voldoende deelname!

VAN DE EINDREDAKTEUR

In verband met droeve privé-omstandigheden is dit nummer van FYLAKRA tussen een overlijden en een crematie haastiglijk in elkaar gezet. Het kritisch doorlezen van de artikelen is er bij ingeschoten; het kan dus voorkomen, dat er hier en daar tikfoutjes in de tekst zitten. Hiervoor bij voorbaat mijn verontschuldigingen.

Ook zal een aantal artikelen ontbreken, waarvoor geen tijd meer was om ze te typen, of waarvoor geen ruimte meer was, bijv. "In / uit dienst". Dat bewaren we voor een volgende aflevering van FYLAKRA.

De vijf fraaie portretten in dit nummer zijn gemaakt door Johan van der Linden.

Evert Landré,
eindredakteur

Rijksuniversiteit Utrecht
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Princetonplein 5
3584 CC Utrecht

ILLUSTRANOS SOLITITIAE